

Himzo Duraković

OSMANOVIĆI ISPOD GRABOVA, ZAPIS O JEDNOJ ROMSKOJ PORODICI IZ MALEŠIĆA

Na brdovitom i jarugama ispresjecanom zemljištu koje narod zove Ispod grabova, a koje se uzdiže iznad najsjevernijih mahala sela Malešića, između brda Vis i Sijedi Krš, do 1972. godine nalazilo se nekoliko trošnih romskih kućica u kojima su živjeli potomci romske porodice Huse Osmanovića.

Niko ne zna kada se romska porodica Osmanovića doselila sa Becnja u Lukavicu,

ali se zna da su, 1916. ili 1917. godine, potražili novo stanište u Malešićima, na njivi Ljeva-kuša (predio prema Lukavici) i da su ih Malešani odatle otjerali. Potom su se naselili na njivama koje narod i danas zove "Pod grabovima", sjeverno od Malešića, između brda Vis i Sijedi Krš. Da bi ih trajno zadržali na tom lokalitetu, tadašnje vlasti su im dodijelile oko 45 dunuma erarne zemlje.

Pod grabove je prvi doselio Osmanović Huso sa ženom i petoro djece (rođen oko 1870.) Imao je tri sina: Alagu, Zajka i Nazifa i dvije kćeri Biseru i Dilferu. Za njega su govorili da je bio "Penjga", to jest romski stariješina. Nakon Husine smrti, 1921. godine, njegovi sinovi su ogradili dodijeljeno zemljište Ispod grabova i na njemu podigli svoje kućice. Početkom 1939. godine na području Malešića bilo je 11 romskih domaćinstava sa 57 članova.¹ Ovaj podatak najvjerojatnije se odnosi na Osmanoviće Ispod grabova, jer drugog romskog naselja na području Male-

Ismet Osmanović, sin Safeta, potomak Osmanovića Ispod grabova, koji se s porodicom iz naselja Ključ preselio na lokalitet Grabovac (snimio H. Čalić)

šića nije bilo. Do 1941. godine na tom lokalitetu razvile su se porodice Husinih sinova Alage, Zajke, Nazifa i Ibre, kao i porodice njihovih potomaka. Alaga je imao 4 sina: Bajru, Selima, Husu i Ibru; Zajko je imao sinove Muju, Omera i Tajiba, a Nazif: Hazima, Nuragu i Jasima.

Osim familije Osmanovića, Pod grabovima je bila i familija Saliha Imširovića, koji je bio zet Nazifa, trećeg sina Huse Osmanovića.

Osmanovići su imali svoje primitivne radioničice, koje su zvali kovačnice. Nekad ih je Pod grabovima bilo čak pet. Kovali su sjekire, trnokope, lemeše, pravili sačeve, peke, burgije i druge alatke. Od lima su pravili kotlove, šiševe za prženje kahve, lampice koje su se stavljale u fenjere, poznate kao "ciganjuše". Njihov komšija Huso Šehić nabavljao im je staro željezo iz otpada u Doboju, tračnice sa uskotračne pruge od kojih su pravili dosta kvalitetne sjekire i trnokope. Dok su se muškarci bavili limarijom (kotlokrpe), žene su hodale po selima, bavile se gatanjem, sitnom trgovinom ili prošenjem.

U vjersko-duhovnom pogledu, oni su se osjećali muslimanima. Tokom Ramazana klanjali su teraviju, a preko zime djeca su im pohađala neki vid mektebske pouke. Kao imami, u njihovoj mahali služili su im Smajo Ahmić i ponekad Abdulah Osmičević iz Ma-lešića i Haso Alibašić iz Babića.

Ženili su se iz Rajske (općina Gradačac) i iz Živinica. U ta mjesta udavale su im se i kćeri. Iseljavanje romskih porodica Ispod grabova počelo je 1941. godine. Ratni uslovi i ugro-

ženost od četnika (sa sektora Skipovac), čije su linije bile u blizini njihove mahale, jedan je od razloga što su počeli napuštati to svoje stanište. Prvo su odselili u Špionicu kod Srebrenika Alagini sinovi: Osman, Bajro, Huso i Tahir sa svojim porodicama. Na brdo Crveni brijeg (sadašnja romska mahala Ključ) između Pašalića i Škahovice odselio je Osmanović Zajko sa svojom porodicom. U Rajsku je odselio Osmanović Selim, a u Donju Orahovicu Osmanović Ibro i Hasib, te Imširović Osman. Safet Osmanović bio je posljednji ili pretposljednji pripadnik romskog naroda, koji je otišao Ispod grabova i naselio se sa porodicom u romskoj mahali Ključ na Crvenom brijegu, između Pašalića i Škahovice.

Proces iseljavanja romskih porodica s tog područja nastavljen je i poslije Drugog svjetskog rata. Svi pripadnici romske narodnosti odselili su se Ispod grabova do 1972. godine pošto su prethodno isprodali zemlju svojim komšijama.

Najveće romsko mezarje na tom lokalitetu nalazilo se kod izvora Sejdinovac, sa dvadesetak mezarova. Na njivi Brdo (sada vlasništvo Ferida Ibrahimovića) nalaze se 3-4 mezara, na njivi Hasana Čalića 5 i na njivi Dol (vlasništvo Hasana Šehića) dva groba. Sva ta mezarja su preorana i danas bez ikakvih vidljivih obilježja. (prema kazivanju rahm. Hasana Čalića, koje je zabilježeno 10. 8. 1999.)

Napomene

- ¹ F SVMP Gračanica, nesređena građa u Medžlisu Islamske zajednice Gračanica (dok. br. 64/39, od 14. 4. 1939.